

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Sociologiska institutionen

Talet om trygghet i Vårt Göteborg

– en begreppsorienterad innehållsanalys av lokaltidningen Vårt Göteborg

Birgit Liukkonen
Examensarbete i sociologi, 15hp
VT-2008
Handledare: Jonas Parsmo

Abstract

Titel : Talet om trygghet i Vårt Göteborg – en begreppsorienterad innehållsanalys av lokaltidningen Vårt Göteborg

Författare : Birgit Liukkonen

Handledare : Jonas Parsmo

Typ av arbete : Examensarbete i sociologi, C-uppsats

Tidpunkt : VT-2008

Syfte och frågeställningar : Det övergripande syftet är att studera begreppet trygghet och dess användning i lokaltidningen Vårt Göteborg inom tidningens egen kategori Tema trygghet. Meningen är att komma åt trygghetsbegreppets innebörd såsom den är presenterad i tidningen genom att mer specifikt analysera vilka möjligheter det finns att diskutera trygghet och vad som i själva fallet diskuteras. Studien utgår från följande allmänna och specifika frågeställningar: Vad handlar artiklarna om? Vilka aktörer lyfts fram? Vad finns det för olika perspektiv på trygghet framställt i form av ramar, tema och diskurs? Vilka andra begrepp och idéer kan kopplas till trygghetsbegreppet?

Metod och material : Metoden för studien är en kvalitativ, begreppsorienterad textanalys inspirerad av David L. Altheides etnografiska innehållsanalys vars centrala begrepp: format, ram, tema och diskurs har styrt analysprocessen. Det empiriska materialet utgjordes av artiklarna från den göteborgske lokaltidningen Vårt Göteborg med avgränsning till tidningens egen kategori: Tema trygghet samt bostadsområde/boendemiljö.

Huvudresultat : Resultaten visar att trygghet i relation till bostadsmiljön kan diskuteras främst utifrån tre huvudsakliga perspektiv: ramar av stadsplanering, brottsprevention och folkhälsa. Inom dessa ramar återkommer åtta olika teman: ”Belysning ökar trygghet”, ”Alla får vara med och påverka”; ”Många unga riskerar att utsättas för brott”, ”Lokala projekt goda exempel på att öka trygghet”, ”Enkla åtgärder försvårar för tjuven”, ”Upplevd trygghet kopplad till antalet polisanmälda brott”; ”Behovet att träffas är stort” och ”För vem byggs städerna?”. Tillsammans utgör dessa ramar, teman och ett antal olika diskurser kopplad till dessa perspektiv tre distinkta sätt att närma sig till begreppet trygghet.

Nyckelord : trygghet, brottsprevention, ram, tema, diskurs

1. Presentation av problem, syfte och frågeställningar	3
1.1 Problemmrådet	3
1.2 Syfte	4
1.3 Frågeställningar.....	4
1.4 Disposition	4
2. Bakgrund	5
3. Tidigare forskning	8
3.1 Carina Listerborn – bebyggelseinriktat/feministiskt perspektiv	8
3.2 Rolf Lidskog – kriminologiskt/diskursetiskt perspektiv	9
3.3 Ingrid Sahlin – brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen	10
3.3.1 <i>Figur 1. En typologi för preventionsmodeller efter värden och förändringsobjekt</i>	11
4. Metod	12
4.1 Kvalitativ textanalys – fokus på begrepp	12
4.2 Definition av ram, tema, diskurs och format	12
4.3 Presentation av det empiriska materialet	13
5. Analys	15
5.1 Vad handlar artiklarna om?	15
5.2 Vilka aktörer lyfts fram?	15
5.2.1 <i>Figur 2. Vem talar om trygghet?</i>	16
5.3 Vad diskuteras och på vilket sätt?	16
6. Sammanfattande slutsatser och diskussion	24
6.1.1 <i>Figur 3. En typologi för preventionsmodeller efter värden och förändringsobjekt samt tillämpning av ramar: stadsplanering, brottsprevention och folkhälsa</i>	24
7. Käll- och litteraturförteckning	27
7.1 Bilaga 1	30

1. Presentation av problem, syfte och frågeställningar

1.1 Problemområdet

Bonniers svenska ordbok definierar ordet *trygghet* som ”det att vara trygg”. *Trygg* däremot står för ”utom fara, skyddad; säker, pålitlig; lugn, förtröstansfull; obekymrad, ombonad”. Definitionen innehåller även verben *trygga* i betydelsen att ”göra trygg, skydda; säkerställa” samt att ”söka trygghet hos” någon (Bonniers 2006: 633). En etymologisk ordbok kopplar ordet ursprung till ordet *trogen*, och vidare till *trohet*, *tro* och *säkerhet*. (Hellquist 1980: 1229) Enligt Nyordsboken kopplas begreppet trygghet till 1980-talets nya ord ”trygghetslarm” som i Göteborgs-Posten år 1981 beskrevs som ”trådlös larmknapp som äldre personer kan bära med sig och som ger högtalarförbindelse från bostaden utan att man behöver använda telefonen” med andra ord ett sätt för de äldre att kunna bo på vanligt sätt men med en ”dygnet-runt-trygghet”. På samma sätt kopplas trygghetslarm i en annan tidning (SDS 1985) till idén att ”vid behov av hjälp trycker man på knappen och en samarit kommer skyndande” (Nyordsboken 2000: 302). Trygghetslarmet kan tänkas vara en representation av en sorts försäkring i vardagen, en annan idé som ordet trygghet t.ex. i Nationalencyklopedin kopplas till i form av bl.a. ”trygghetsförsäkring vid arbetsskada” (Nationalencyklopedin 1995: 456-457).

Trygghet kan som exemplifierat ovan definieras på många sätt. Samtidigt sker det ett antal olika verksamheter kring trygghet, inte minst i brottsförebyggande syfte, något som exempelvis olika ”trygghetsmätningar” är ett exempel på, såsom den nationella trygghetsundersökningen med fokus på utsatthet, trygghet och förtroende som det svenska brottsförebyggande rådet, Brå¹, år 2005 fick i uppdrag av regeringen att genomföra. Undersökningen som försökte ”fånga inte alla, men många, dimensioner av trygghet och oro för brott som tidigare saknats på nationell nivå” (Ibid s. 11) var tänkt att bli en årligen återkommande undersökning. (NTU 2006, Rapport 2007:14, s. 5-7) Enligt den nationella trygghetsundersökningen från år 2006 uppfattas trygghet som följande:

”Trygghet – eller otrygghet – representerar inte ett enstaka sammanhållet begrepp, utan består snarare av en komplex uppsättning känslor och attityder. Komplexiteten gör det svårt att mäta och beskriva hur omfattande otryggheten är.” (Ibid s. 11)

¹ Brå är en av de centrala aktörerna vad gäller brottsförebyggande verksamhet i Sverige. Rådet upprättades år 1974 och beskrivs som ”en myndighet som verkar för att brottsligheten minskar och tryggheten ökar i samhället genom att ta fram fakta och sprida kunskap om brottslighet och brottsförebyggande arbete”. (Om Brå) http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=2&module_instance=9

1.2. Syfte

Denna uppsats övergripande syfte är att studera begreppet trygghet, närmare bestämt på vilket sätt begreppet används och beskrivs i lokaltidningen Vårt Göteborg, inom tidningens egen kategori Tema trygghet. Med en avgränsning till bostadsområde/boendemiljö är meningen att komma åt trygghetsbegreppets innebörd så som den är presenterad och representerad i tidningen genom att studera de olika möjlighetsutrymmen som begreppet innehåller inom ett specifikt fält som omfattar både det privata och offentliga rummet, och därmed de gränsdragningar som finns mellan dessa två sfärer. Syftet är att analysera hur det går att diskutera trygghet och vad som i själva fallet diskuteras respektive inte diskuteras.

1.3 Frågeställningar

För att kunna säga någonting om begreppet trygghet, dess innebörd och användning kommer min studie dels att styras av *allmänna frågor* kring datamaterialet och artiklarnas format, dvs. vad artiklarna handlar om och vilka aktörer eller grupper som lyfts fram i artiklarna. Dessutom kommer jag att ställa datamaterialet några mer *specifika frågor* i form av vad det finns för olika perspektiv på trygghet som de olika artiklarna framställer och vilka teman och ramar som finns i artiklarna. Jag vill även analysera vilka andra begrepp och idéer som kopplas till trygghetsbegreppet.

1.4 Disposition

Första kapitlet med problemformulering, syfte och frågeställningar följs av kapitel två som utgör en kort bakgrund om vilka verksamheter trygghet kopplas till i Göteborg. Därefter följer i det tredje kapitlet en redovisning av tidigare forskning på området. Kapitlet fyra diskuterar metod och det empiriska materialet tillsammans med det praktiska tillvägagångssättet. Kapitlet fem består av analys av materialet och uppsatsen avslutas med en slutdiskussion i det sista, sjätte kapitlet.

2. Bakgrund

På nationell nivå utgår det brottsförebyggande arbetet i Sverige från det nationella brottsförebyggande programmet, *Allas vårt ansvar*, som antogs av regeringen år 1996.² Programmet utgör de centrala riktlinjerna för de olika brottspreventiva projekt och arbeten som sker runtom Sverige, däribland Göteborg. Att Göteborgs stad "satsar på samverkan i trygghets- och säkerhetsarbete ur många perspektiv och mellan en rad olika aktörer i samhället i syfte att värna medborgarna"³ kommer fram när man betraktar de olika verksamheter kring trygghet i staden som har introducerats under de senaste åren. Trygghets- och säkerhetsfrågor prioriterades för första gången i Göteborgs stads budget 2001.⁴ Under Göteborgsåret som inleddes i och med millennieskiftet och avslutades med EU-toppmötet i juni 2001, startades en gemensam satsning *Trygg, vacker stad* förvaltningarna emellan⁵ för att "fräscha upp Göteborg" och "få göteborgarna delaktiga i att skapa en vackrare och tryggare stad". Visionen med samarbetet var att "Göteborg skall vara en vacker öppen trygg stad som vi är stolta över och där stadsmiljön inbjuder till möte mellan människor."⁶ Kommunen medverkade då med en satsning på 35 miljoner kronor för städning och upprustning av staden.⁷ I januari 2001 fattades även beslutet att bilda ett centralt brottsförebyggande råd i Göteborg, *Tryggare och Mänskligare Göteborg* av uppdrag från kommunstyrelsen i Göteborg. Rådets syfte är att arbeta med trygghets- och säkerhetsfrågor för att därmed "bidra till att stärka grundvalarna för vårt samhälle: rättvisa, demokrati, mänskliga rättigheter och människors lika värde oavsett, kön, social ställning eller etnisk härkomst".⁸ Idén bakom bildandet av rådet var bland annat att det skulle ge stöd till "konkreta insatser inom det breda område som rör göteborgarnas trygghet, säkerhet och trivsel".⁹

Björn Klarqvist som har studerat Göteborgs centrala brottsförebyggande råd *Tryggare och Mänskligare Göteborg* med syfte att "fånga och förmedla det som Tryggare och Mänskligare

² På uppdrag av regeringen upprättades också Kommittén för brottsförebyggande arbete, KBA vars huvuduppgift var "att inspirera, stödja och följa det brottsförebyggande arbetet, främst på lokal nivå". (Apropå 3/1999 http://www.bra.se/extra/pod/?action=pod_show&id=583&module_instance=12) Kommittén var en tillfällig aktivitet med syfte att samla och sprida kunskap för att verkställa regeringsprogrammet (Listerborn, Carina 2000: 132-133) och var därmed verksam endast från 1996 till årsskiftet 1998/1999 då dess arbetsuppgifter fördes över till det Brottsförebyggande rådet, Brå.

³ <http://www.goteborg.se>

⁴ Vårt Göteborg 09/2000 http://www.goteborg.se/vartgoteborg/arkiv/0300/004_budget.html

⁵ De inblandade parterna i samarbetet är: Trafikkontoret, Park- och naturförvaltningen, Stadsbyggnadskontoret, Miljöförvaltningen och Göteborg & Co

⁶ <http://www.parkochnatur.goteborg.se/prod/parkochnatur/dalis2.nsf/vyPublicerade/A82997E1CDDFB545C125702300473B02?OpenDocument>

⁷ http://www.goteborg.se/vartgoteborg/arkiv/0101/016_tryggare.html

⁸ <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/>

⁹ Vårt Göteborg 12/2001

Göteborg står för” (Klarqvist 2004: 9). Han definierar Tryggare och Mänskligare Göteborg, utifrån både de mål som anges och den praktiska verksamheten som drivs, som en unik och nyskapande ”göteborgsk touch” av det nationella brottsförebyggande programmet:

”Det finns likheter i synsättet men *Allas vårt ansvar* betonar brottsförebyggande och begränsas till att i huvudsak handla om social prevention. *Tryggare och Mänskligare Göteborg* inkluderar i högre grad vad som kallas situationell prevention. Genom att dessutom så tydligt argumentera för att arbetet även skall omfatta trygghet och mänsklighet kan man säga att det finns god grund för att kalla de angivna målen som speciellt ’göteborgska’”. (Ibid s. 14)

Förutom att betona mänsklighet och trygghet har Tryggare och Mänskligare Göteborg, enligt Klarqvist, även särskiljt sig genom effektivt nätverksskapande, bl.a. inom forskningsvärlden. Göteborgs universitet och Chalmers tekniska högskola har varit med och inrättat en tvärvetenskaplig akademi, *Forum för forskning om trygg och säker stad*, vid Göteborgs universitet och Chalmers (Ibid s. 32) med ”forskare som träffas för att diskutera brottslighet och brottsförebyggande och initiera och fördjupa forskningen på detta område”.¹⁰ Ytterligare ett kontaktorgan mellan universiteten och det brottsförebyggande rådet bildades pga. bristen på kontakter inom forskarvärlden som fick namnet *Forum för trygg och säker stad*. (Ibid s. 35)¹¹

I oktober 2002 gavs Vårt Göteborgs pappersupplaga ut som ett temanummer om trygghetsfrågor ”Trygg i sta’n”. Tidningen var gjord i samarbete med rådet för Tryggare och Mänskligare Göteborg med syfte att bland annat ge svar på frågan: Hur trygg eller otrygg känner sig egentligen göteborgaren? I ledaren ”Alla ska kunna känna sig trygga” skriver Jörgen Linder, kommunfullmäktiges ordförande, att det krävs ett antal olika insatser där alla kan vara med på ett sätt eller annat för att alla skall kunna känna sig trygga i Göteborg.

”Till slut handlar det dock främst om inställning och insatser hos oss alla som enskilda personer. Det skall inte behöva vara otryggt att vistas ute i staden. Och vi skall heller inte glömma bort att det mesta våld som utövas i samhället sker inom hemmets väggar, och främst drabbar kvinnor och barn.” (Jörgen Linder, Ledare i Vårt Göteborg Nr 7/2002)

Den utvecklingen under de senaste åren som har beskrivits ovan visar vad som kan uppfattas som ”trygghetsfrågor” i Göteborg, vilka olika verksamheter som har uppkommit kring trygghet och vilka aktörer som ligger bakom initiativen. Den fungerar även som en reflektion över de potentiella

¹⁰ <http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/text.forskning.html>

¹¹ Enligt forskaren Carina Listerborn är Brå, regeringen och Boverket de tre mest tongivande instanserna i det svenska brottsförebyggande arbetet. (Listerborn 2000: 154)

teman och perspektiv som skulle kunna tas upp av lokaltidningen, vars syfte är att redovisa verksamheter och förklara samband. Jag kommer att återkomma till det empiriska materialet närmare i kapitlet fyra men ska först kort redovisa vad det finns för tidigare forskning på området.

3. Tidigare forskning

3.1 Carina Listerborn – bebyggelseinriktat/feministiskt perspektiv

Carina Listerborn har forskat kring trygghet, främst ur ett bebyggelseinriktat och feministiskt perspektiv. Hennes syn på trygghet är därmed mer påverkad av stadsplanering än t.ex. den traditionella, inte sällan statistiskt inriktade, kriminologin där den byggda miljön inte tillskrivits någon större betydelse. (Listerborn 2000: 126) I sin licentiatuppsats (2000) *Om rätten att slippa skyddas. En studie av trygghetsskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens rum* har Listerborn utifrån kvinnors uttalade rädsla för övergrepp analyserat de olika trygghetsprojekt som har initierats både på ett internationellt och svenskt plan för att minska den rädsla och otrygghet som många människor upplever. Det intressanta med redovisningen av dessa projekt är inte enbart att Listerborn visar hur olika städer jobbar med trygghet och brottsprevention utan att själva begreppen brottsprevention och trygghetsskapande används parallellt ”eftersom de ofta är integrerade i samma projekt”. Såsom Listerborn säger: ”Olika satsningar har dock lagt tyngdpunkten olika, vissa menar att trygghet är en bieffekt av brottsprevention, medan andra tvärtom menar att genom att skapa en tryggare stad kommer färre brott att ske.” (Ibid s. 69). Synpunkten reflekterar även väl utgångspunkten för denna uppsats, dvs. den problematik som ingår i innebörden av begreppet trygghet.

Listerborn har utifrån programskrivningarna urskiljt nio olika trygghetsdiskurser samt beskrivit hur diskurserna konkretiseras i den fysiska miljön (genom att redovisa de konkreta åtgärdsförslagen som har urskiljts ur projekten, sorterade efter typer av åtgärder och i projekten angivna målsättningar) och vilka synsätt som finns bakom diskurserna, dvs. analysen av kontexten i vilken diskursen kommer till uttryck. Med hänsyn till trygghetsbegreppets komplexitet anser jag det viktigt att här även lyfta fram Listerborns argument att trygghetsdiskursen inte är någonting som enbart går att åtskilja som en enda diskurs utan att det tvärtom handlar om ”ett flertal olika inriktningar som ingår under satsningen på trygghet och brottsprevention” (Listerborn 2000: 154).

I sin doktorsavhandling *Trygg stad. Diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik* fortsätter Listerborn att studera ”föreställningar om rädsla och trygghet i stadens rum,

mer specifikt föreställningar om kvinnors rädsla och behov av trygghet” (Listerborn 2002: 4). Med hjälp av fallstudier i två stadsdelar i Göteborg har Listerborn studerat hur de olika trygghetsprojekt och trygghetsdiskurser utformas och etableras på ett lokalt plan och vilken roll olika aktörer, idéer och åtgärdsförslag har i denna process. (Ibid s. 4-8, 59ff) Trygghetsdiskursen definieras utifrån tre deldiskurser: de vetenskapliga diskurserna kring rädsla, diskurser kring policy, politik och programutveckling samt de lokala projekt och de aktörer som inom dessa fält tydligast talar om trygghet. (Listerborn 2002: 4-6)¹² Uppfattning av trygghet i relation till brottsförebyggande, som är aktuell även i min uppsats, illustreras väl av Listerborn i följande citatet:

”Trygghetsarbete, som idé och metod, kan inte lika lätt som brottsprevention hänföras till någon myndighet som till exempel BRÅ. Ur ett brottsförebyggande perspektiv anses trygghet vara en effekt av brottsförebyggande verksamheter. Trygghet och brottsprevention är i detta sammanhang nästan synonyma begrepp. Men det finns många olika användningar av begreppet trygghet, och konkurrensen om att ge begreppet innehåll är ännu mer tydligt än när det gäller brottspreventionen. Trygghet handlar inte bara om trygghet från brott – trygghet kan även gälla till exempel folkhälsa, pension, social välfärd, skola, men även halkbekämpning med mera.” (Listerborn 2002: 58)

3.2 Rolf Lidskog – kriminologiskt/diskursetiskt perspektiv

Jämfört med Listerborn som har fokuserat på den lokala nivån, lyfter Rolf Lidskog i sin avhandling (2006) *Staden, våldet och tryggheten. Om social ordning i ett mångkulturellt samhälle* fram den nationella nivån, mer specifikt det *formulerade* svenska brottsförebyggande arbetet¹³ och dess syn på social ordning. Genom att studera de centrala dokumenten för det nationella brottsförebyggande arbetet i Sverige¹⁴ har Lidskog haft för avsikt att inte bara analysera vilken syn på social ordning som finns inom det svenska brottsförebyggande arbetet utan även att normativt bedöma denna syn och, genom att utveckla sin egen syn på samhälle, människa och värderingars betydelse, kunna bidra till hur det brottsförebyggande arbetet bör utformas för att bättre kunna överensstämma med denna syn. (Ibid s. 33-37). Lidskog uppfattar det brottsförebyggande arbetet som ”en diskursproducerande verksamhet, en verksamhet som skapar föreställningar om verklighetens natur” (Ibid s. 182). Hur vi förstår den sociala ordningen och varför brott finns har därmed vidare betydelse för vilken syn vi tillämpar på trygghet och ordning i samhället (Ibid s. 41). Kopplingen mellan trygghet och brottsförebyggande arbete görs av Lidskog på följande sätt:

¹² De vetenskapliga diskurserna kring rädsla där feministisk-, urbanteoretisk- och arkitekturteoretisk forskning om rädsla och trygghet ingår, diskurser kring policy, politik och programutveckling, dvs. de ideologiska utgångspunkterna för trygghetsarbetet i statliga myndigheter, kommuner och stadsdelar och de lokala projekt som omfattar institutionalisering, fysiska förändringar i stadsmiljön och implementering av åtgärder. (Listerborn 2002: 4-6)

¹³ Det nationella brottsförebyggande arbetet uppfattas av Lidskog här i dess snäva bemärkelse, dvs. som ett reglerat politikområde. (Lidskog 2006: 153)

¹⁴ *Allas vårt ansvar* – det nationella brottsförebyggande programmet från 1996 samt årets 2000 uppföljning till detta.

”Det brottsförebyggande arbetet syftar inte endast till att minimera olika typer av brott, utan även till att skapa ordning och trygghet i samhället. Skapandet av ett tryggt samhälle har många aspekter. En av dem är hur man i ett senmodernt och mångkulturellt samhälle kan skapa ett offentligt rum där alla kan vistas utan att känna sig rädda och otrygga.” (Lidskog 2006: 12)

Trots att staden och det offentliga rummet¹⁵, som alternativ till det privata eller lokala, står i fokus för Lidskog, är avhandlingen av intresse för mitt eget arbete i och med att den analyserar och problematiserar det brottsförebyggande program som ligger i bakgrund även för Göteborgs brottsförebyggande aktiviteter och därmed kompletterar den lokala bilden som Listerborn har beskrivit i sina studier. Mitt syfte är att vidare bidra till denna bild genom att inkludera en lokal mediebild på hur trygghet kan formuleras och presenteras genom en lokaltidning.

3.3 *Ingrid Sahlin – Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*

”Prevention och förebyggande är begrepp som sällan används för enskilda individers handlingar utan snarare för offentliga, planerade insatser. Privatpersoner löser konflikter, låser sina bilar och uppfostrar sina barn, inte för att förebygga brottslighet, utan för att skydda sig själva och sina barn mot förluster, skador och problem.” (Sahlin 2000: 17)

Det finns flera bakomliggande faktorer till varför en verksamhet förklaras som förebyggande. Ingrid Sahlin argumenterar i sin bok *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen* (2000) att de brottspreventiva åtgärderna oftast är relativt oberoende av den brottslighet de skall förebygga och de orsaker de skall motverka. (Sahlin 2000: 82-83) Sahlin skiljer mellan verksamheter som benämns som förebyggande av dem som utför eller finansierar dem och verksamheter som räknas som förebyggande för att de har en påvisbar preventiv inverkan på brottsligheten. Att kalla en verksamhet brottsförebyggande kopplas ofta till åtgärder, dvs. verksamheter som har ”tydliga mål, är avgränsade med en början och ett slut, och de innefattar sällan det som pågår kontinuerligt” (Ibid s. 81). Genom att dela upp brottspreventiva verksamheter enligt deras mål, aktörer, förändringsobjekt, interventionsfas och åtgärdstyp har Sahlin urskiljt fyra s.k. idealtyper som vidare kan användas i en analys av existerande brottsförebyggande verksamheter. (Ibid s. 23ff) En brottsförebyggande verksamhet innehåller alltid ett mål och ett värde som ska skyddas och får inte brytas av den preventiva insatsen. Detta kallar Sahlin som *det överordnade värdet*. Med en brottspreventiv åtgärd kan man exempelvis sträva efter en förändring av den byggda miljön eller förstärkt socialisation av ungdomar vilket reflekterar ett överordnat värde i egenskap av individens

¹⁵ Mer specifikt: ”arbetet för att minska våldet på allmän plats och att öka medborgares trygghet att röra sig på dessa platser” (Lidskog 2006: 14)

välfärd och frihet. När man däremot väger mellan effektivisering av institutioner och ökad kontroll kommer ofta samhällets ordning först. Vilket värde som dominerar beror på vad man försöker att åtgärda. *Åtgärdens förändringsobjekt* utgör därmed andra delen av Sahlins typologi. Individen kan påverkas direkt antingen genom socialisation eller genom kontroll. Å andra sidan kan brottspreventionen ske indirekt genom att påverka förutsättningar för utveckling eller reglering av beteendet. (Ibid s. 84ff)

Figur 1. En typologi för preventionsmodeller efter värden och förändringsobjekt. (Sahlin 2000: 88)

		Åtgärdens objekt	
		<i>förutsättningar</i>	<i>beteenden</i>
Överordnat värde	<i>individens välfärd/frihet</i>	1. förändring av strukturer/miljö	2. socialisation
	<i>samhällets ordning</i>	3. effektivisering av institutioner	4. kontroll

Fördelen med Sahlins modell är att den fångar upp både åtgärder som har ett uttalat syfte att förebygga brott och åtgärder som eventuellt har brottsförebyggande effekter men som inte har brottsprevention som deras enda eller primära mål. (Ibid s. 85-86) Då mitt syfte inte är att analysera de olika trygghetsverksamheter som äger rum i Göteborg utan *hur* dessa verksamheter beskrivs i artiklarna, kommer jag att tillämpa modellen enbart som en kompletterande del av analysen för att spegla den syn som finns representerad i artiklarna. Enligt Carina Listerborn kan trygghetsdiskursen genom de begrepp och idéer som den innehåller syfta antingen på ett integrerat och tolerant samhälle där det råder en "naturlig" social kontroll eller så kan en diskurs spegla en annan form av kontrolltänkande där istället formaliserad övervakning och tekniska åtgärder är dominerande. Vilken diskurs som råder har betydelse för valet av åtgärder och berättar vilken syn på samhälle och människa som dominerar. Sahlins typologi är ett sätt att försöka definiera den diskursen.

4. Metod

4.1 Kvalitativ textanalys – fokus på begrepp

Kvalitativ innehållsanalys som en form av textanalys kan definieras som en metod som syftar till att ”ta fram det väsentliga innehållet genom noggrann läsning av textens delar, helhet och den kontext vari den ingår.” (Esaiasson m.fl. 2007: 237). Bergström och Boréus presenterar kvalitativ innehållsanalys främst som en form av textanalys där ”något inslag i texten räknas” vilket kompletteras med ”mer komplicerade analyser”. (Bergström & Boréus 2005: 44) Jag kommer att tillämpa en form av kvalitativ innehållsanalys där ingenting kommer att räknas eller mätas, utan tillvägagångssättet är mer inspirerad av en textanalys där begreppet står i fokus och styr arbetet. Mer konkret kommer jag att tillämpa en metod förespråkad av medieforskaren David L. Altheide som förstår den kvalitativa innehållsanalysen mer som en form av etnografisk innehållsanalys¹⁶. Altheide placerar den etnografiska innehållsanalysen mellan de två traditionerna av innehållsanalys, med andra ord den traditionella, mer kvantitativt inriktade innehållsanalysen och de andra kvalitativa metoder där exempelvis deltagandeobservationer och djupintervjuer ingår. (Altheide 1996: 1-2)

”My approach is to blend the traditional notion of *objective content analysis* with *participant observation* to form *ethnographic content analysis*, or how a researcher interacts with documentary materials so that specific statements can be placed in the proper context for analysis” (Altheide 1996: 2; hänvisning av Altheide till Altheide 1987)

Jag kommer att tillämpa det etnografiska draget i Altheides innehållsanalys primärt genom att tillämpa ett induktivt tillvägagångssätt i arbets- och analysprocessen. Metoden betonar flexibiliteten i analysprocessen och forskarens kontinuerliga närvaro i skapandet av denna process och dess slutresultat. Man ska sträva efter att vara systematisk och analytisk dock utan att skapa en stel process där möjligheter för upptäckt och reflektion avgränsas av förutbestämda kategorier (Ibid s. 16-17).

4.2 Definition av ram, tema, diskurs och format

David L. Altheide talar om ram, tema och diskurs som verktyg för att fånga textens mening och fokus i de dokument som studeras. Tillsammans med kommunikationsformat, definierat som sättet på vilket informationen är vald, organiserad och presenterad och uppfattad t.ex. som en skillnad

¹⁶ Altheide använder termen *qualitative document analysis* men även *ethnographic content analysis* och definierar dem som *reflexive analysis of documents* (Altheide 1996: 14)

mellan debattartikel och ledare,¹⁷ utgör ram, tema och diskurs ett specifikt sätt att närma sig ett problem (Altheide 1996: 28ff). **Ram** definieras av Altheide som ”very broad thematic emphases or definitions of a report, similar to the border around a picture that separates it from the wall and from other possibilities” (Ibid s. 30). Olika ramar representerar olika perspektiv på *hur man definierar ett visst problem*, genom att sätta fokus och gränser på *vad* som diskuteras, *hur* det diskuteras och *hur* det *inte* diskuteras. Altheide ger ett exempel på hur man kan diskutera narkotikamissbruk i olika ramar, genom att definiera problemet antingen utifrån folkhälsoperspektiv eller hantera det som ett straffrättsligt problem. Ramen definieras som gränser inom vilka bara vissa teman går att diskutera, med andra ord omsluter ramen temat. Altheide definierar **teman** som allmänna definitioner eller påståenden, de typiska teser som följer många rapporter (Ibid s. 30-31). Ett exempel på ett tema kunde exempelvis vara påståenden ”alla har rätt till trygghet”.

Vidare, med hjälp av **diskursen**, här uppfattad i form av de faktiska orden och det faktiska budskapet som texten innehåller, dvs. utifrån ett semantiskt perspektiv, kan man spåra ett antal teman. Det är däremot ramar som ger mening till temat i fråga, genom att bestämma möjlighetsutrymmet för att diskutera någonting.¹⁸

”Discourse refers to the parameters of relevant meaning that one uses to talk about things. Frame refers to the particular perspective one uses to bracket or mark off something as one thing rather than another. Meaning and language are implicated in both.” (Ibid s. 31)¹⁹

4.3 Presentation av det empiriska materialet

”Information är nödvändigt för att göteborgarna och andra ska kunna bruka, påverka och utveckla kommunens verksamhet” (www.vartgoteborg.se)

Vårt Göteborg är en lokaltidning producerad av Göteborgs stad som är riktad till Göteborgs medborgare, anställda och andra som är intresserade av vad som sker i Göteborgs stad. Av redaktionen beskrivs tidningen som en av Göteborgs stads mest betydande kanaler för information²⁰ och tidningen har ett uttalat syfte ”att spegla Göteborgssamhället – med andra ord allt möjligt som kan vara av intresse för göteborgarna, oavsett om det handlar om kommunen, regionen, staten,

¹⁷ ”Formats, basically, are what make our familiar experiences familiar and recognizable as one thing rather than another – for example, we can quickly tell the difference between, say, a TV newscast, a sitcom, and a talk show.” (Altheide 1996: 29)

¹⁸ ”What we call things, the themes and discourse we employ, and how we frame and allude the experience is crucial for what we take for granted and assume to be true. Simultaneously, we experience, reflect on that experience, and direct future experience. When language changes and new or revised frameworks of meaning become part of the public domain and are routinely used, then social life has been changed, even in a small way. This is why the topic of *discourse* – or the kinds of framing, inclusion, and exclusion of certain points of view – are important.” (s. 69)

¹⁹ Det framkommer mer tydligt i analysen hur de olika begreppen används.

²⁰ Papperstidningen delas ut till 247 000 göteborgska hushåll sex gånger per år utan prenumeration.

näringslivet, ideella föreningar eller enskilda personer”. Tidningens redaktionella utgångspunkter följer de riktlinjer som finns i budgeten, vilken fastställts av Göteborgs kommunfullmäktige med fokus på att informera om och beskriva vad som händer i stadens egna verksamheter och andra aktiviteter som staden deltar i.²¹ Jämfört med papperstidningen som delas ut i form av ett magasin till göteborgska hushåll sex gånger per år uppdateras den elektroniska upplagan av Vårt Göteborg dagligen. Nättidningen drivs av journalistiska principer och ”ska sakligt redovisa nyheter” med syftet att presentera nyheter, fakta och dagsaktuella händelser.²²

Jag har primärt utgått från de artiklar som finns lagrade under den nätbaserade kategorin TEMA Trygghet. Temat omfattar 55 artiklar mellan perioden februari 2002 och mars 2006.²³ Med hjälp av ett antal sökord²⁴ har jag gjort en avgränsning till 31 artiklar som på något sätt behandlar trygghet i bostadsområdet/boendemiljön. Dessa artiklar har jag vidare kompletterat med artiklarna från en pappersupplaga av Vårt Göteborg som gavs ut som ett temanummer om trygghetsfrågor ”Trygg i sta'n” (Oktober 2002). ”Journalistiskt bearbetat” innehåll kopplad till försöket att ”ge en helhetsbild och förklara sammanhang” ger Vårt Göteborgs artiklar en speciell prägel som skiljer dem exempelvis från annan dagspress. Mycket av det som ingår i artiklarna är exempelvis praktisk information i form av kontaktuppgifter. Detta kan vara en möjlighet att skicka in synpunkter på t.ex. trygghet till journalisten eller kan vara en lista över de personer som ansvarar för trygghetsfrågor i olika stadsdelar. De delvis olika betoningarna i form av pappersupplagans information om stadens verksamheter och nättidningens rapportering av dagsaktuella händelser och nyheter gör att några nyheter blir publicerade först i nättidningen och i vissa fall redovisas senare i längre versioner i pappersupplagan. Vid sådana fall har jag använt den längre versionen i pappersupplagan.

²¹ Om Vårt Göteborg i <http://ww.vartgoteborg.se>

²² Ibid.

²³ De andra temana är: TEMA integration och TEMA Älvstranden. (www.vartgoteborg.se)

²⁴ boendemiljö, bostad, bostäder, boende, bostadsområde, bostadsbolagen, att bo osv.

5. Analys

5.1 Vad handlar artiklarna om?

Vårt Göteborgs fokus på att ”informera om och beskriva vad som händer i stadens egna verksamheter och andra aktiviteter som staden deltar i” reflekteras i de artiklar jag har studerat under tema trygghet i och med att trygghetsrelaterade verksamheter tar en stor plats i materialet. Vad som görs, vad som har gjorts och vad som kommer att göras präglar många av dessa artiklar. Bekräftelser på att otrygghet verkligen åtgärdas och att problemet tas på allvar präglar ofta myndigheternas och fastighetsägarnas perspektiv på trygghetsfrågan. Trygghet är något man *arbetar med*, något man *skapar* och *ökar*. Det handlar oftast om att göra ett område eller en plats *tryggare* och minska *känslan* eller *upplevelsen av otrygghet* (respektive öka trygghet). Trygghet kan framkomma som en del av namnet på de faktiska verksamheterna kring trygghet som *trygghetsvandringar*, *trygghetsgruppen*, *trygghetsmanualen* och *trygghetspaketet* eller återkomma som en del av beskrivningen av verksamheter: att se över staden med ett trygghetsperspektiv genom att sätta på sig *trygghetsglasögon* eller att betrakta tvättstugan som *trygghetskälla* för de boende. Vidare finns det en del artiklar där trygghet, i olika former av ordet, används genomgående i artikeln medan andra artiklar i stället för otrygghet kan använda begreppen *rädsla* och *oro* eller i stället för trygghetsarbete tala om *brottsförebyggande* arbete. Slutligen innehåller materialet även två artiklar där trygghet inte används alls, den ena med fokus på polisanmäld brottslighet och den andra hur man skyddar sig mot inbrottstjuvar. De flesta artiklarna består av intervjuer medan de övriga kan innehålla information i form av brottsstatistik, redovisa en undersökning eller representera en historisk synpunkt.

5.2 Vilka aktörer lyfts fram?

Den gruppen som lyfts fram som en form av målgrupp till de olika åtgärder mest och tydligast är kvinnor. Kvinnors rädsla står i fokus i många artiklar, något som ofta stöds med fakta från olika undersökningar som visar att kvinnor är räddare eller som i många andra artiklar, kopplas till den upplevda otryggheten/tryggheten vid fysisk miljö. Kvinnor blir offer för dålig stadsplanering och byggd miljö medan kvinnors eventuella rädsla i hemmet inte diskuteras. De andra två grupper som berörs som en form av målgrupp är de äldre och ungdomar. Diskussionen om ungdomar handlar om sociala problem och möjligheter, samt deras oro för att utsättas för brott medan trygghet hos de äldre är en diskussion om att förbättra tryggheten i vardagen och hemmet genom att lyfta upp inre trygghet.

Utifrån aktörerna som direkt kommer till tals är Göteborgs brottsförebyggande råd, Tryggare och Mänskligare Göteborg, en aktör som återkommer i många artiklarna, både som en agerande styrka bakom många av de verksamheter tidningen skriver om och som en medverkande aktör i tidningens artiklar. Stadsbyggnadskontoret, arkitekter, stadsdelsförvaltningar följt av fastighetsägare och förvaltningsbolag lyfts också upp. Polisen tillsammans med universitet/högskola är med i en del artiklar men i klart mindre omfattning.

Figur. 2 Vem talar om trygghet?

<p>Brottsförebyggande (explicit)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Göteborgs centrala brottsförebyggande råd, Tryggare och Mänskligare Göteborg • Lokala brottsförebyggande råd • Brå, Brottsförebyggande rådet i Sverige 	<p>Fastigheter och bostäder (nämnder och bolag)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Förvaltnings AB Framtiden²⁵ • fastighetsansvarig, förvaltningsassistent • Bo Bra i Biskopsgården²⁶ • Bostadsbolaget
<p>Myndigheter/förvaltningar</p> <ul style="list-style-type: none"> • Göteborgs stad • Stadsdelsförvaltningar • Stadsbyggnadskontor • Trafikkontoret • Trygg, vacker stad • Park- och naturförvaltningen • Utbildningsförvaltningen • Länsstyrelsen i Västra Götaland • Polismyndigheten i Västra Götaland • Regeringen genom Storstadssatsningen • Stöldskyddsföreningen 	<p>Utbildning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chalmers tekniska högskola • Göteborgs universitet/sociologiska institutionen • SOM-institutet/GU • Växjö universitet/kriminologi

5.3 Vad diskuteras och på vilket sätt?

Ram, tema och diskurs hjälper att definiera de olika perspektiv som trygghet diskuteras ifrån.

1. Stadsplaneringsramen – tryggare och trivsammare

Stadsplaneringsramen representerar en trygghetsdiskurs som kopplar trygghet till trivseln, mer specifikt syftet att skapa trivsamma, trevliga och vackra miljöer där människor trivs och slipper känslor av oro, rädsla och obehag. Inom dessa ramar kan trygghet kopplas till frågor om belysning, fina detaljer i byggnader eller boende som engagerar sig i området. Trygghet kan skapas genom att

²⁵ = det samlade bolaget för kommunens alla olika bostadsföretag

²⁶ = ett samarbete mellan bl.a. stadsdelsförvaltningen, fastighetsägare och stadsbyggnadskontoret. Intervjuade här kartläggare och processledaren

klippa träd och buskar och sätta upp förbättrad belysning för att öka tryggheten i närmiljön för de boende. Diskussionen kan även handla exempelvis om hur byggnader är ritade och utformade samt vilken relation och funktion de olika byggnader har till platsen och de människor som använder dessa platser. Ett tema som betonas inom denna ram är att trygghetsfrågor borde integreras i stadsplaneringen. Myndigheter representerade inom detta perspektiv är oftast stadsbyggnadskontoret, stadsplanerare och arkitekter, men även de boende genom engagemang och möjligheter till inflytande i området. De två teman som återkommer här är:

a. ”Belysning ökar trygghet”

b. ”Alla får vara med och påverka”

Det första temat *”Belysning ökar trygghet”* kopplar diskussionen om trygghet till de olika åtgärder som riktas mot otrygga vägar, gångstråk och –tunnel som upplevs som obehagliga. För att öka tryggheten i området åtgärdas den otrygga miljön förutom med ”ny och förbättrad ljussättning” också med åtgärder i form av att ”klippa häckar och träd”, ”fräscha upp” och ”upprusta” gångstråk (*Tynnered – först på plan/Vårt Göteborg Nr 1 februari 2003*) eller ”bygga om” otrygga gångtunnlar och de viktigaste gångstråken. Den bakomliggande tanken är att: ”Det skall bland annat bli bättre belyst, röjas och städas.” (*Trygga platser goda exempel i arbetet med att minska otryggheten 2002-10-06*). Ett exempel på hur denna slags diskussion kan se ut och hur t.ex. belysning kopplas till de eventuella känslor av obehag av att inte veta om det är någon som gömmer sig bakom buskarna, belyses väl i artikeln *Göteborgs trygghetsvandringar lyfts fram på WHO-konferens (2003-10-17)*:

”Vi försöker göra stan både vackrare och tryggare genom att inventera alla gångstråk från spårvagnarna och huvudgångstråken ute i områdena och förse dem med bättre belysning och klippa häckar och träd så att både belysningen kommer fram och att ingen kan stå där och gömma sig bakom buskarna”

En diskussion som genomgående följer temat och som kan urskiljas som ett ”sub-tema” är ”mycket är på gång”, ett perspektiv som innehåller en diskurs av bekräftelse att de otrygga miljöerna verkligen åtgärdas, ett slags bevis på myndigheternas handlingskraft som ofta framställs i form av ”det har gjorts mycket, det görs mycket och det finns mycket kvar att göra”. Ett exempel på denna diskurs beskrivs t.ex. i artikeln som berättar att fastighetsägare ”har lagt konkurrensen åt sidan och samarbetar istället för att öka säkerhet och trygghet för alla boende” (*Göteborgs fastighetsägare debatterar trygghet 2002-11-04*), i sig ett exempel på en representation av att trygghetsfrågor tas på allvar.

”Vi har gjort väldigt mycket i Göteborg. Vi har en samsyn som gjort att vi kommit en bra bit på väg. Med det är också väldigt mycket kvar att göra. Det finns fortfarande en hel del göteborgare som inte känner sig trygga” (Ibid.)

Det andra temat ”*Alla får vara med och påverka*” diskuteras här primärt på tre olika sätt. Ett exempel på att kunna vara med och påverka sin närmiljö diskuteras i artikeln *Egen härd är guld värd* (2002-04-07) genom att exempelvis tillåta de boende ”sätta sin prägel på entrén, det kan handla om små saker, en blomkruka, en matta eller något annat vackert”. Dels kan man urskilja ett ”mini-tema” i form av ”Hur gör man när man vill vara med och påverka”, dels en diskussion om trygghetsvandringen som ”både en metodisk inventering av närmiljön och ett sätt för medborgarna att träffas och få vara med och påverka” (*Trygghetsvandringar samlar 150 brottsförebyggare i Göteborg* 2005-10-31). Aspekten av ”hur man gör och vem man kontakter” kopplas till behovet av kunskap, i det här fallet hos de äldre som utgör målgruppen för ”Trygghetspaketet, mappen med tips och råd för seniorer” (*Stor efterfrågan på trygghetspaket för seniorer* 2006-03-24). En form av handbok med ”konkreta råd och tips” som är till hjälp och stöd för de äldre att uppnå en tryggare ålderdom. ”Trygghet är att kunna känna sig lugn” (*Trygghetspaketet för äldre delas ut på seniormässan* 2005-11-10) kopplas till en åtgärd i form av ”mappen med information om allt från telefonlistor och hur man förhindrar fallskador till hur man kan skapa en vackrare omgivning”. Exempelvis presenteras en diskussion om trygghetsskapande genom kunskap, en fördelning av information vilket har betydelse för den inre tryggheten, genom förstärkt förmåga att kunna hantera en situation som upplevs som osäker.

”En viktig faktor för att känna sig trygg och må bra är att man vistas i en vacker miljö. Därför ger Trygghetspaketet till exempel tips om hur man bär sig åt att hitta rätt i de kommunala instanserna om man vill få tillstånd till göra en egen plantering, sätta ut en egen bänk eller plantera ett träd.” (*Stor efterfrågan på trygghetspaket för seniorer* 2006-03-24)

Det andra perspektivet på temat ”alla får vara med och påverka” utgörs, som beskrivits ovan, av trygghetsvandringar. Trygghetsvandringar definieras här som en form av ”inventering av den egna närmiljön för att se vilka praktiska förändringar som kan göras för att få omgivningarna tryggare och samtidigt trivsammare” (*Intresset stort för Göteborgs trygghetsmanual* 2003-09-06). Här skapar trygghetsvandringar ett tillfälle för människor att träffas, få vara med och påverka: ”alla träffas på lika villkor oavsett yrke och status och där alla kan göra sin röst hörd och vara med och påverka” (ibid.). Exemplet representerar en demokratisk diskussion, en diskurs av inflytande över sin närmiljö vad gäller trygghet och jämlika möjligheter att delta i beslutsfattandet. En diskurs som följer i båda artiklar representerade här lyfter vidare upp en aspekt av att kunna vara med i beslutsfattandet i och med att diskutera relationen mellan de boende och de olika samhällsaktörer som verkställer beslutet genom diskursen av tillit eller ett slags ”behov av kvitto”²⁷. Detta kommer

²⁷ Begreppet hämtad från Klarqvist (2004)

fram genom att betoningar på att det är viktigt att ”de otrygga platser man hittar verkligen åtgärdas så att medborgarna märker att det fungerar” (*Trygghetsvandringar samlar 150 brottsförebyggare i Göteborg 2005-10-31*) eller genom följande exempel i artikeln ”Intresset stort för Göteborgs trygghetsmanual”:

”Det är också viktigt att förankra beslutet kring en trygghetsvandring så att beslutsfattare som exempelvis fastighetsägare är involverade. En trygghetsvandring måste leda till konkreta åtgärder efteråt, människor måste känna att deras insats ger resultat.”

2. Brottspreventionsramen – trygghet från brott

Brottspreventionsramen innehåller ett perspektiv på trygghet som utgår från brott och kriminalitet i allmänhet. Trygghet ses som ett resultat eller en effekt av olika brottsförebyggande verksamheter. Brottsprevention brukar delas in i social och situationell prevention där den första representerar åtgärder som syftar att ändra individens benägenhet för brott medan situationell prevention hänvisar till åtgärder som riktas på den fysiska miljön och där man genom att påverka förutsättningar (i form av strukturer, platser) försöker motverka att brottet sker. Både social och situationell prevention under brottsförebyggande insatser präglas av en kontrolltänkande.²⁸ Här kan diskussionen ske genom temat av lokala problembaserade åtgärder som föreslår praktiska lösningar på olika lokala problem. Detta representeras till exempel av en diskurs av tekniska åtgärder, i form av bra lås eller fördelning av rattkryckor. Diskursen av social kontroll är även den lika viktig här. Myndigheter som återkommer inom ramen av stadsplanering och säkerhetsdiskursen är polisen, (lokala eller centrala) brottsförebyggande råd, väktare, jourer, projektledare/-anställda och grannsamverkan. Här ingår även en betoning på dels satsningar och investeringar i tillfälliga projekt eller långsiktigare satsningar på exempelvis ungdomar. Ramen för brottsprevention innehåller flera teman:

- a. ”Många unga riskerar att utsättas för brott”*
- b. ”Lokala projekt goda exempel på att öka trygghet”*
- c. ”Enkla åtgärder försvårar för tjuven”*
- d. ”Upplevd trygghet kopplad till antalet polisanmälda brott”*

Temat *”Många ungdomar riskerar att utsättas för brott”* framställs som en diskussion om oro och rädsla över risker och hot mot den ena tryggheten. Ungdomarnas utsatthet för brott diskuteras genom deras oro för att bli utsatta för brott. Dels lyfter man här fram betydelsen av mer kunskap om ämnet, en aspekt av att motverka ökad oro i samhället genom att ”ta fram kunskap av situationen”

²⁸ Jämfört med exempelvis socialisation där överordnade värdet är individens välfärd och frihet, kan social prevention trots dess betoning på att påverka beteenden på åtgärdens objekt fortfarande reflektera en form av kontroll. (Sahlin 2000)

(*Så oroliga är göteborgarna/Vårt Göteborg* Nr 7 oktober 2002), t.ex. i form av brottsstatistik eller fördjupning av tidigare undersökningar genom att definiera vilka platser upplevs som farliga och varför, för att med hjälp av dessa resultat sedan kunna åtgärda problemet. (*Många oroliga för att utsättas för brott på fritiden* 2005-04-06). Dels definieras temat utifrån socialt ansvar och kontroll över ungdomarna i form av föräldrakontroll som presenterad i artikeln *Bra kompisar trygghet under sommarkvällar i city* 2003-06-05: "Vår erfarenhet är att ju fler vuxna som vistas på stan desto lugnare blir det bland ungdomarna."

Temat "**Lokala projekt goda exempel på att öka trygghet**" diskuterar trygghet utifrån åtgärder som fokuserar på brottsförebyggande åtgärder i projektform. Tre olika diskurser diskuteras här. Genom att artiklarna betonar långsiktighet och beskriver en åtgärd i form av utbildning är dessa artiklar exempel på en diskurs av social prevention. Både artikeln *Brottsförebyggande investering i trygghet i Gunnared* (2002-10-05) och *Universitet startar magisterkurs i kriminologi* (2003-09-30) framställer åtgärder som en form av "pilotprojekt" i och med att det handlar om nya sätt att närma sig trygghet och brottsförebyggande. I artikeln om en magisterkurs blir en projektledare för Tryggare och Mänskligare Göteborg intervjuad om en ny utbildning, som är "speciellt konstruerad för yrkesarbetande" som i sitt jobb kommer i kontakt med bl.a. trygghetsfrågor. Å andra sidan framställer man "den förste fast anställde med titeln brottsförebyggare i Göteborgs stad" som en form av "föregångare, följden av ett nytänkande". I artikeln *Göteborg förebild för brottsförebyggande arbete* (2002-02-11) lyfts däremot "det nybildade centrala brottsförebyggande rådet i Göteborg, Tryggare och Mänskligare Göteborg, som en samordnande funktion för det lokala brottsförebyggande arbetet" fram i sig som en del av "nya åtgärder" eller "projekt" för att öka tryggheten i staden.

Under temat lokala projekt ingår även en diskussion om lokalt engagemang i form av ett projekt, "Trygghetsgruppen" som ökar tryggheten bland de boende i området genom ett slags grannsamverkan, här representerad i form av social kontroll i och med arbetsuppgifter som handlar "förutom att patrullera området och förebygga kriminalitet, också om att hjälpa de boende". (*Prisbelönat trygghetsarbete i Hjällbo* 2002-10-05) Genom att koppla verksamheten till uppgifter som traditionellt sett har tillhört polisen, speglar man ett behov av andra aktörer än polisen för att upprätthålla den allmänna ordningen och hjälpa de boende:

"De flesta som ringer till Trygghetsgruppen ber om eskort, till exempel från spårvagnen och hem till sin lägenhet på natten. Vi får också en del tips om droger och kriminalitet från hyresgäster. De ringer hellre oss än polisen." (Ibid.)

Ett liknande sätt att närma sig temat finns representerad i artikeln *Var god stör ej!* (Vårt Göteborg Nr 3 april 2004) där en nystartad störningsjour med hjälp av anonym anmälan och personal utbildad i konfliktlösning utgör ”ett nytt och mer diskret alternativ till hjälp”. Artikeln utgör därmed i likhet med artikeln om Trygghetsgruppen ett exempel på hur man kan åtgärda ett akut problem, som i det här fallet störningar, direkt och därmed upprätthålla ordning i ett bostadsområde utan att behöva koppla in polis eller väktare om man så inte vill ”på grund av grannsämjan”.

”Målsättningen är att öka tryggheten i Göteborgs bostadsområden. Vi ska kunna rycka ut med kort varsel för att hjälpa hyresgästerna när störningar uppstår”

Temat **”Enkla åtgärder försvårar för tjuven”** framställer en diskussion om trygghet i form av diskurs om tekniska åtgärder. Teman diskuteras utifrån den bakomliggande tanken att ”det är svårt att skydda sig helt och hållet från inbrott, men det går att försvåra för en inbrottstjuv att ta sig in” (*Försvåra för tjuven!*/Vårt Göteborg Nr 7 oktober 2002). Två olika diskurser representeras här genom en diskussion av tekniska åtgärder, dels en aspekt av att kunna skydda sig mot brott med hjälp av olika säkerhetsprodukter som att välja ett lås som är rekommenderat av Svenska Stöldskyddsföreningen (Ibid.), dels genom att ”skydda” ytterdörrar, entréer och portar med ”fina detaljer” och ”omsorgsfullt utformning” och ”goda material” (*Egen härd är guld värd* 2002-04-07). En diskurs som betonar utformning av portar i betydelsen hur trygga vi känner oss, att den perfekta porten ska ”på samma gång välkomna den välkomne och signalerar försvinn till tjuven” representerar därmed en diskussion om tekniska åtgärder dock genom en diskurs av att skapa ett tryggt område genom symboliska hinder, dvs. tanken att en omvårdnad byggnad skapar en viss image i ett område vilket på det viset upprätthåller en form av social kontroll. Ett annat exempel på lokala tekniska åtgärder tillämpade på ett lokalt problem som har försvårat för tjuvar, är ett exempel på samarbete mellan lokala brottsförebyggande råd och fastighetsägare som exempel på hur man kan minska bilbrottlighet genom att bostadsbolagen har delat ut rattkryckor, med andra ord ”hur ett bra samarbete kan ge bra resultat”. Med betoning på ”bevakning och insyn på p-platser” samt bättre belysning är dessa andra ”enkla åtgärder” exempel på en diskurs av fysiska hinder som ökar social kontroll över området (*Brottsförebyggande arbete i Gunnared lyfts fram av BRÅ* 2005-02-18, samt *Brottsligheten i Gunnared har minskat med 20 procent* 2004-03-16).

Teman **”Upplevd trygghet kopplad till antalet polisanmälda brott”** diskuteras här utifrån perspektivet av kartläggning eller inventering av trygghet i en stadsdel eller bostadsområde. Teman utgår från ett situationellt perspektiv då man här talar om trygghet främst i form av trygga och otrygga platser. Kopplingen mellan hur människor uppfattar en plats antingen som trygg eller

otrygg hänger ihop med hur mycket brott som egentligen sker i området, dvs. något som går att ha koll på genom att studera antalet polisanmälningar i området. Brottspreventionsramen innehåller så som visats här möjligheten att räkna och mäta brottslighet, - och därmed även att ”mäta” graden av otrygghet eller trygghet i området – och på det viset få en ökad uppfattning av situationen, något som sedan blir ”ett underlag i det brottsförebyggande arbete” som bedrivs i området. En kartläggning i form av en frågeundersökning om trygghet och kriminalitet i ett bostadsområde är ett sätt att skapa en bild av situationen. Trygghetsvandring som en form av inventering är ett annat exempel, här representerad genom modern teknik som möjliggör effektivare kartläggning. På det sättet kan man i framtiden med ett geografiskt informationssystem bättre kunna ”jämföra med en digital karta över antalet brott längs samma stråk för att på så sätt få en så total bild av läget i området som möjligt” (*Otrygga miljöer kartläggs effektivare med ny teknik* 2004-04-03).

3. Folkhälsoramen – förbättrad livskvalitet via trygghet

Folkhälsoramen innehåller trygghetsdiskursen i egenskap av de olika faktorer som påverkar folkhälsan, exempelvis levnadsvanor eller livsvillkor. Trygghet sett utifrån perspektivet av folkhälsoarbetet kan exempelvis lyfta fram frågor av delaktighet och inflytande i samhället, därmed representera en demokratisk diskurs i relation till trygghet. Här lyfts ofta upp ensamhet och utsatthet eller att känna sig utelämnad. Inom ramen av folkhälsa kan trygghet därmed syfta till att stärka individens förmåga och möjligheter till att delta i samhället. Här kan exempelvis de äldres trygghet lyftas fram genom att betona deras möjligheter till att delta och påverka sin närmiljö. Diskussionen om trygghet inom ramen för folkhälsa kan även handla om diskursen kring social och ekonomisk trygghet, som representerar ett perspektiv av jämlikhet och jämställdhet, t.ex. i form av kvinnors rättigheter. Aktörer som förespråkar ett folkhälsoperspektiv på trygghet är oftast forskare men även folkhälsosamordnare och arkitekter framkommer här. Två huvudsakliga teman återkommer:

- a. ***”Behovet att träffas är stort”***
- b. ***”För vem byggs städerna?”***

Temat ***”Behovet att träffas är stort”*** innehåller en återkommande tes som upprepar att människor behöver träffas, lära känna sina grannar och skapa trygghetsskapande kontakter. Temat kan vidare splittras i olika perspektiv beroende på vilken diskurs som förespråkas. Det kan t.ex. handla om att hjälpa sina medmänniskor genom en ”fadderverksamhet för ensamma” (*Trappa ner? Jag? Nej, aldrig!*/Vårt Göteborg Nr 7 oktober 2002). Att det finns så många ensamma kan förklaras exempelvis utifrån stadsmiljö där ensamhet ingår i stadens karaktär, en tanke som beskrivs t.ex. genom att ta upp dagens boendeformer ”numera ofta ganska anonyma flerfamiljshuset” (*Tvätten*

har varit både slitgöra och gemenskap 2003-11-08). Samma artikel kopplar företeelsen dels till "den ensamman kvinnan" i det anonyma flerfamiljshuset, dels till den otryggheten som den ensamman kvinnan känner mer specifikt i relation till källartvättstugor som har "blivit en otrygg plats" i och med att kvinnan "tvingas" att "åka hissen ner i källarna och gå genom långa trånga gångar bärande på tvättkorgar". Ett "sub-tema" inom detta perspektiv är därmed "Behovet av mötesplatser" i betydelsen av att skapa sådana platser där kontakter kan uppstå mellan människor på ett naturligt sätt. Två exempel av sådana åtgärder beskrivs, dels framställs tvättstugan som en ny, "öppen, ljus och trygg" samt "naturlig" mötesplats "där det så gott som alltid finns människor i rörelse" (*Tvättstugan blev mysig kaffestuga* 2003-11-08). Ett annat perspektiv av hur man skapar mötesplatser framställs genom definitioner av trygghetsvandringar som "mänskliga möten som i sig skapar trygghet" eller "dessa kontaktskapande möten som trygghetsvandringar faktiskt är" (*Göteborgs trygghetsvandringar visades upp på stor konferens* 2005-12-02). I stället för att motverka ensamhet, ligger fokus här mer på att "lära känna sina grannar" eller träffa människor från sin närmiljö för att "upptäcka att de inte alls var farliga" som man kanske trott.

Det andra temat inom ramen för folkhälsa, "**För vem byggs städerna?**" diskuterar trygghet genom att lyfta upp aspekter av jämlikhet, jämställdhet och rättvisa. Ett demokratiskt perspektiv på trygghet i form av påståenden som "trygghet kan bara vara allas trygghet och alla har rätt till trygghet" (*Trygghet är en demokratifråga enligt forskaren Carina Listerborn* 2002-10-05) lyfter upp också ett kvinnoperspektiv i och med att koppla kvinnors rädsla till "maktförhållandena i samhället" och den byggda miljön som "uttrycker alltid en avsikt" i och med att "Den tar mer eller mindre hänsyn till olika sorters människors verkliga livsvillkor". (Ibid.) Här kopplas trygghetsfrågan via demokratisk och feministisk synpunkt till problemet av stadsplanering och – byggnad, något som framställs t.ex. i en annan artikel (*Skräckmiljöer för gående* 2003-02-08) i form av "skräckexempel" på hur man tidigare har planerat stadsmiljöer och vilka effekter detta har fått i dag. Här handlar diskussionen mer konkret om otrygga gångmiljöer och perspektiv på kvinnors, äldres och barns trygghet.

"Alla korsningar utformades med hjälp av gångtunnlar, broar och viadukter. [...] Men de gåendes trafikmiljö fick inte samma omsorg. Kanske handlade det om att de gående oftast var kvinnor, barn och äldre och att planerarna oftare var män mitt i livet. Det var inte lätt att föreställa sig hur det skulle kännas att röra sig i den undre värld som ofta blev de gåendes." (Ibid.)

6. Sammanfattande slutsatser och diskussion

Det har stått att finna tre huvudsakliga möjlighetsutrymmen eller ramar, som definierar gränser mellan de olika sätt och aspekter att tala om trygghet i relation till bostadsområdet inom lokaltidningen Vårt Göteborgs Tema trygghet. Inom **stadsplaneringsramen** diskuteras trygghet utifrån aspekter av fysisk miljö och två teman i form av antaganden om belysningsfrågor samt de boendes rättigheter och möjligheter att delta och påverka sin närmiljö lyfts fram. Diskussionen sker genom en rumslig dimension med fokus på symboliska hinder och personligt ansvar. Inom ramen **brottsprevention** diskuteras trygghet främst utifrån fyra teman: ”Många unga oroliga att utsättas för brott”, ”Lokala projekt goda exempel på att öka trygghet”, ”Enkla åtgärder försvårar för tjuven” och ”Upplevd trygghet kopplad till antalet polisanmälda brott”. Diskussionen delas mellan situationell och social diskurs, bl.a. i form av social kontroll. Vidare faller de övriga artiklar inom ramen av **folkhälsa**. Här diskuteras trygghet antingen igenom behovet av att ha en mötesplats för medborgare eller en diskurs om jämlikhet och jämställdhet representerad i temat för vem byggs städerna, något som vidare reflekterar ett perspektiv av demokrati och kvinnors jämställdhet mot män.

Med hjälp av Ingrid Sahlins modell av brottsförebyggande verksamheter kan de tre olika sätt att diskutera trygghet lyftas till en diskussion om vilken syn på människan och samhället dessa tre perspektiv på trygghet egentligen innehåller, om de förespråkar ett öppet och tolerant eller mer slutet och ordningsskapande vision av samhället. En tillämpning av de tre ramar i tabellen nedan visar vart de olika perspektiven ungefärligen faller.

Figur 3. En typologi för preventionsmodeller efter värden och förändringsobjekt samt tillämpning av ramar: stadsplanering, brottsprevention och folkhälsa.

		Åtgärdens objekt	
		<i>förutsättningar</i>	<i>beteenden</i>
Överordnat värde	<i>individens välfärd/frihet</i>	1. förändring av strukturer/miljö → <i>stadsplanering</i>	2. socialisation → <i>folkhälsa</i>
	<i>samhällets ordning</i>	3. effektivisering av institutioner → <i>alla</i>	4. kontroll → <i>brottsprevention</i>

En form av brottsförebyggande verksamhet där åtgärdens objekt utgörs av förutsättningar men där det överordnade värdet faller på samhällets ordning, definierar Sahlin som ”*Effektivisering av institutioner*”. Modellen omfattar ”inte alla institutionsförändringar, utan främst sådana som avser att förbättra förutsättningarna för kontrollen genom att effektivisera, skärpa eller utvidga den”. (Sahlin 2000: 99) Modellen syftar åt åtgärder som omfattar exempelvis samordning av myndigheters information och aktiviteter, ”samverkansarrangemang i syfte att rationalisera och ge ökad vikt åt myndigheternas brottsförebyggande arbete”, med andra ord att förändra myndigheter och förvaltningar så att deras kontrollverksamhet blir mer effektiv och mindre kostnadskrävande. (Ibid s. 97) Dessa tendenser överskrider alla tre ramar i och med att alla innehåller en betoning på samarbete, t.ex. genom att kunna effektivare bekämpa bilbrottslighet eller att få så total bild av trygghet som möjligt för att på det sättet kunna bättre åtgärda otrygghet. Utvecklingen av trygghetsvandringar och trygghetsmanualen genom samarbete mellan det lokala brottsförebyggande rådet och stadsbyggnadskontoret, för att möjliggöra effektivare och bättre inventering av trygga och otrygga platser i närmiljön, är ett annat exempel på modellen.

Vidare hänvisar Sahlin till *socialisationsmodellen* som en form av åtgärd som förväntas främja individers positiva utveckling och integrering i samhället t.ex. genom utbildning och träning som ”syftar till att stärka individer och öka deras autonomi”. Verksamheter som syftar åt att öka ungdomarnas delaktighet hör hit tillsammans med drogprevention genom informationskampanjer eller ”när allmänheten upplyses om hur man bäst skyddar sig mot brott och uppmanas att använda former av tekniskt brottskydd som larm, lås och märkning av tillhörigheter, så att risken att utsättas för brott minskas” (Sahlin 2000: 94ff). Socialisationsmodellen har individens välfärd och frihet som sitt överordnade värde och syftar att påverka beteenden hos åtgärdens objekt. Handböcker med tips och råd för seniorer om hur man gör och vart man ringer om man behöver hjälp tillsammans med råd för konsumenter för hur man skyddar sina dörrar, är exempel på teman som återkommer i mitt datamaterial och som kunde inkluderas under socialisationsmodellen. Exempel på åtgärder som betonar social prevention är dock få. Sahlin klargör skillnaden mellan strukturförändring och socialisation som följande:

”De två modellerna skiljer sig åt i det att socialisation inriktas på individer och deras beteenden direkt medan effekten av strukturella åtgärder antas vara indirekt genom att förutsättningarna för socialisation förbättras.” (Sahlin 2000: 87)

Syftet är att öka individens välfärd men socialisation kan även syfta till internalisering av normer i och med att individer väljer att avstå från brott pga. reglering av ’inre kontroll’ och därmed vara en version av kontrollmodellen, i och med att det är otydligt om det är individen som gynnas i

processen genom att öka den inre tryggheten och känslan av att vara lugn i olika situationer. En annan möjlighet är, som presenterad av Sahlin, att få befolkningen att bete sig mer rationellt och därmed vara mer lätt styrd. (Ibid s. 97)

Med förändringar av strukturer och miljö hänvisar Sahlin bl.a. till ökat lokalt inflytande, rättighetslagstiftningen och socialpolitiken ”i den mån avsikten är att främja individernas hälsa och utveckling genom att förändra strukturer och miljöer som påverkar deras välfärd och livschanser. Syftet kan ibland vara att stärka rättigheter och integritet hos andra grupper än de potentiellt kriminella.” (Ibid s. 89ff) *Strukturförändring* är en form av brottsförebyggande verksamhet där det överordnade syftet ligger hos individens välfärd och frihet och åtgärdens objekt utgörs av försöket att påverka förutsättningar. Tillämpad på de tre ramar av stadsplanering, brottsprevention och folkhälsa kan diskussionen inom stadsplaneringsramen placeras inom modellen av strukturförändring. Genom att diskutera trygghet i form av trivsam och vacker miljö skapar man förutsättningar där engagering och deltagande samt gemenskap betonas, något som kan ses i form av en miljö som förebygger asocialt beteende bland de människor som bor i området. Brottsprevention i stort kan placeras inom det Sahlin definierar som *kontroll* där syftet är att ”reglera beteendet hos enskilda individer, grupper eller hela befolkningen för den sociala ordningens skull”. (Ibid s. 99ff) Kontrollfaktorer inom brottsprevention utgörs oftast antingen som en form av tekniska åtgärder som övervakning eller andra fysiska hinder som galler och lås, eller så kan ramen inom denna modell diskuteras i stort i form av social kontroll. Men även här är gränserna inte alltid lika tydliga. Ett exempel är diskussionen om tvättstugor.

Tvättstugor kan presenteras som en form av kontroll i och med hänvisa till perspektivet att när man väl är inne i tvättstugan har man uppsikt över vem som kommer och går, dvs. en diskurs av social kontroll. På samma sätt som diskussionen kring tvättstugor i stället framställs från ett perspektiv av stadsplanering skulle betoningen ligga på att social kontroll skapas genom ”rätt” placering och utformning av tvättstugan. Med stora fönster runtom hela byggnaden och placerad i markplan mitt på gården (i stället för att vara nere i mörka källaren) representerar diskussionen i stället en synpunkt av en strukturförändring. Slutligen finns det en möjlighet att representera tvättstugor som ”trygghetskällor” där det alltid finns människor att vända sig till så man behöver aldrig känna sig ensam och utelämnad, återigen en diskussion som följer ramar av folkhälsa och kan i så fall placeras som en form av socialisationsåtgärd. Alla dessa perspektiv finns att hitta i en och samma artikel vilket gör att tvättstugan (som trygghetsvandringar) utgör en slags koncentrerad av alla dessa perspektiv, vilket gör att kanske någon av dessa diskussioner kommer i framtiden att försvinna och annan dominera. Med hänvisning till diskussionen om trygghetsvandringar har samma fenomen hänt. Det är därför intressant att notera de många konkurrerande synpunkter som

försöker definiera metoden antingen från ett perspektiv av brottsbekämpning, t.ex. genom diskursen av effektivitet eller utifrån ett perspektiv på stadsplanering som ett sätt att kunna bättre åtgärda de problematiska faktorer som påverkar människors upplevelser på trygghet, diskuterad främst som en form av att öka tillgänglighet och orienterbarhet i området. Samtidigt kan trygghetsvandringar även presenteras i form av en mötesplats där människor kan träffas och lära känna sina grannar, ett perspektiv som egentligen är en representation av folkhälsoarbetet.

Ett sätt att fortsätta denna studie skulle kunna därmed vara att följa de olika diskussioner och framställningar kring just en trygghetsfråga som trygghetsvandringar. Vilken syn som till slut dominerar kommer att berätta bl.a. vad det finns för behov i samhället, om otrygghet kompletteras med ökad och förbättrad kunskap, förbättrade närmiljöer eller om det är ensamheten och fördomar hos människor som dominerar.

7. Käll- och litteraturförteckning

Litteratur

Bergström, Göran & Kristina Boréus (red.) *Textens mening och makt. Metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys.* (2005) Studentlitteratur

David L. Altheide *Qualitative Media Analysis* (1996) Sage Publications, Inc.

Esaiasson, Peter & Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson, Lena Wägnerud (2007) *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad.* Norstedts Juridik AB

Hellquist, Elof (1980) *Svensk etymologisk ordbok. Andra bandet.* Bröderna Ekstrands Tryckeri AB, Lund

Klarqvist, Björn (2004) *Inga enkla grejer. Trygghet och mänsklighet som brottsförebyggande projekt.* Göteborgs kommun och Chalmers tekniska högskola.

Lidskog, Rolf (2006) *Staden, våldet och tryggheten. Om social ordning i ett mångkulturellt samhälle.* Daidalos.

Listerborn, Carina (2000) *Om rätten att slippa skyddas. En studie av trygghetsskapande och brottsförebyggande projekt och kvinnors rädsla för att röra sig i stadens rum.* Tema Stadsbyggnad. Chalmers tekniska högskola, Sektionen för Arkitektur. Göteborg. Uppsats för licentiatexamen.

Listerborn, Carina (2002) *Trygg stad. Diskurser om kvinnors rädsla i forskning, policyutveckling och lokal praktik.* Tema Stadsbyggnad, Sektionen för arkitektur. Chalmers tekniska högskola. Göteborg. Akademiska avhandling för filosofie doktorsexamen.

Malmström, Györki, Sjögren (2006) *Bonniers svenska ordbok.* Iréne Györki och Peter A. Sjögren

Moberg, Lena (2000) *Nyordsboken. Med 2000 nya ord in i 2000-talet.* Svenska språknämnden. och Norstedts Ordbok.

Nationalencyklopedin. *Ett uppslagsverk på vetenskaplig grund utarbetat på initiativ av statens kulturråd. Artonde bandet* (1995) Bokförlaget Bra Böcker AB, Höganäs.

Sahlin, Ingrid. *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen.* (2000) Arkiv förlag.

Rapporter

Brottsförebyggande rådet (2007) *NTU - Nationella trygghetsundersökningen 2006. De första resultaten om utsatthet, trygghet och förtroende.* Rapport 2007: 14. Brottsförebyggande rådet.

Nätbaserade källor

<http://www.bra.se/>

<http://www.goteborg.se/>

<http://www.parkochnatur.goteborg.se/>

<http://www.tryggaremanskligare.goteborg.se/>

<http://www.vartgoteborg.se>

Bilaga 1

Det empiriska materialet – artiklar under TEMA trygghet

Vårt Göteborg - nätupplaga

- (2002-02-11) *Göteborg förebild för brottsförebyggande arbete*
- (2002-04-07) *Egen härd är guld värd*
- (2002-10-05) *Brottsförebyggare investering i trygghet i Gunnared*²⁹
- (2002-10-05) *Folkhälsopris till engagerad pensionär*³⁰
- (2002-10-05) *Försvåra för tjuven*³¹
- (2002-10-05) *Prisbelönat trygghetsarbete i Hjällbo*
- (2002-10-05) *Tre kvinnor berättar om trygga och otrygga platser i Göteborg*³²
- (2002-10-05) *Trygghet är en demokratifråga enligt forskaren Carina Listerborn*
- (2002-10-05) *Tusentals anmälningar vid EU-mötet en orsak till brottsökning*³³
- (2002-10-06) *Trygga platser goda exempel i arbetet med att minska otryggheten*³⁴
- (2002-11-04) *Göteborgs fastighetsägare debatterar trygghet*
- (2003-02-08) *Skräckmiljöer för gående*
- (2003-06-05) *Bra kompisar trygghet under sommarkvällar i city*
- (2003-09-02) *4.5 miljoner ska ge skyddat boende åt hotade flickor*
- (2003-09-06) *Intresset stort för Göteborgs trygghetsmanual*
- (2003-09-30) *Universitet startar magisterkurs i kriminologi*
- (2003-10-17) *Göteborgs trygghetsvandringar lyfts fram på WHO-konferens*
- (2003-11-08) *Tvätten har varit både slitgöra och gemenskap*³⁵
- (2003-11-08) *Tvättstugan blev mysig kaffestuga*³⁶
- (2004-03-16) *Brottsligheten i Gunnared har minskat med 20 procent*
- (2004-03-24) *Kriminalitet och trygghet kartlagda i Biskopsgården*
- (2004-04-03) *Otrygga miljöer kartläggs effektivare med ny teknik*³⁷

²⁹ Lennart f d polis, jobbar som brottsförebyggare. "Jag förstår ungdomarna" (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³⁰ "Moder Teresa", 71, satsar vidare. – Trappa ner? Jag? Nej, aldrig! (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³¹ Försvåra för tjuven! (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³² Tre kvinnor berättar: Här känner vi oss trygga – och otrygga! (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³³ En orsak till ökningen av brott i fjol: 3 500 anmälningar vid EU-toppmötet! (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³⁴ Kvinnor – mer rädda än män (Vårt Göteborg: Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet)

³⁵ Tvättandet – slitgöra och gemenskap (Vårt Göteborg: Nr 8 november 2003 – tema boende)

³⁶ Tvättstugan blev mysig kaffestuga... (Vårt Göteborg: Nr 8 november 2003 – tema boende)

³⁷ Otrygga miljöer kartläggs effektivare med ny teknik (Nr 3 april 2004)

(2005-02-18) *Brottsförebyggande arbete i Gunnared lyfts fram av BRÅ*
(2005-04-06) *Många unga oroliga för att utsättas för brott på fritiden*
(2005-10-31) *Trygghetsvandringar samlar 150 brottsförebyggare i Göteborg*
(2005-11-10) *Trygghetspaket för äldre delat ut på seniormässan*
(2005-12-02) *Göteborgs trygghetsvandringar visades upp på stor konferens*
(2006-03-24) *Stor efterfrågan på trygghetspaket för seniorer*

Vårt Göteborg – pappersupplaga

Nr 7 oktober 2002 – tema trygghet

- *Ny SOM-undersökning: Så oroliga är göteborgarna*³⁸

Nr 1 februari 2003 – tema trafik

- *Trygghetsvandringar gav resultat. Tynnered – först på plan*³⁹

Nr 3 april 2004

- *Var god stör ej!*⁴⁰

³⁸ Göteborgarnas oro mätt i ny undersökning (2002-10-04)

³⁹ Tynnered får pengar till trygghetsarbete (2003-02-06)

⁴⁰ Göteborgs nya störmingsjour nu i gång (2004-04-01)

Vad menar man med trygghet egentligen?

Trygghet är viktigt för oss alla. Vi har ett grundläggande behov att bli skyddade genom livet och gör oftast allt att ha kvar känslan av trygghet, genom att exempelvis ta en försäkring. Trygghet är dock inte ett enstaka sammanhållet begrepp utan kan förstås bl.a. som en form av social eller ekonomisk trygghet samtidigt när det oftast kopplas till en personlig känsla av oro och rädsla. Ett komplext begrepp som vi använder varje dag utan att kanske tänka mer på de olika betydelseerna eller verksamheterna samlade kring trygghet. Alla kommer vi också dagligen i kontakt med en del främlingar, bekanta och vänner i vårt eget bostadsområde där det privata i egenskap av hemmet, möter det mer eller mindre offentliga rummet i form av exempelvis trappgången, tvättstugan eller vägen till busshållplatsen. Man ska känna sig trygg i sitt eget hem, men också kunna röra sig tryggt ute oavsett plats och tid.

Jag har i min uppsats studerat hur trygghet diskuteras just i relation till bostadsområde och boendemiljö genom att se närmare på hur begreppet skrivs om och beskrivs i den göteborgska lokaltidningen, Vårt Göteborg. Med hjälp av ett antal artiklar kategoriserat under rubriken trygghet, har jag skapat mig en bild av de olika perspektiv och inriktningar i talet om trygghet. Det visar sig att Göteborgs centrala brottsförebyggande rådet, Tryggare och Mänskligare Göteborg, bland många andra utgör en av de styrande aktörerna i denna diskussion. Rådet blir representerad både som en medverkande styrka bakom artiklarna lika mycket som det lyfts upp i artiklarna. Det visar sig vidare även att diskussionen om trygghet ofta kretsar kring kvinnor, ungdomar eller de äldre. Begrepp som rädsla, oro och osäkerhet definierar mycket de aspekter som utgör utgångspunkten för trygghetsfrågor hos dessa grupper.

Vad menar man med trygghet egentligen? I de artiklarna jag har studerat, kan trygghet vara en fråga om stadsplanering, brottsförebyggande eller folkhälsa. Att beskriva trygghet i form av stadsplanering blir här en diskussion om hur vårt bostadsområde är utformat. Att det ska vara tryggt, förutsätts en miljö som är också trivsamt och vackert. Diskussionen här kan handla lika mycket om trygghet genom förbättrad belysning eller fina byggnader som att de boende får en möjlighet att vara med och påverka sin egen närmiljö. Likväl, förståelsen av trygghet från brott reflekterar i stället en brottsförebyggande syn på begreppet trygghet. Återkommande teman är bland annat betoning på ett lokalt problem som får en praktisk lösning som hur man med enkla åtgärder försvårar för tjuven att ta sig in eller hur de boende hjälps åt av jourverksamhet. Statistik över polisanmälda brott samt risken hos ungdomar att utsättas för brott är andra aspekter som lyfts upp i diskussionen.

Tredje sättet att avgränsa trygghetsdiskussionen till ett specifikt perspektiv är att betona aspekter av folkhälsa kring de olika trygghetsfrågorna. Här är trygghet en fråga primärt om förbättrad livskvalitet. Att människor känner sig ensamma och utelämnade eller inte vet hur de kan delta i de olika aktiviteter som tar plats i deras bostadsområden skapar otrygghet. Här ses trygghet utifrån ett behov av mötesplatser där alla kan träffas med lika villkor oavsett yrke eller status. Diskussionen introducerar bl.a. en demokratisk aspekt kopplad till trygghet, här i betydelsen att alla har rätt till trygghet.

Den representationen av trygghet – eller otrygghet – som görs i Vårt Göteborg i relation till bostadsområde och trygghet ger oss några definitioner på begreppet trygghet. Vilket samhälle vi eftersträvar respektive hur vi ser på individens roll i detta samhälle, kan reflekteras i trygghetsdiskussionen. Om vi exempelvis väljer att lyfta upp individens välfärd och frihet som högsta prioritet handlar diskussionen ofta om folkhälsofrågor. Perspektivet lägger fokus på individen och hennes möjligheter att hantera sin vardag på ett sådant sätt som minskar eventuella känslor av osäkerhet, obehag eller oro. Om vi exempelvis får allmän information om hur man gör när någon okänd ringer på dörren, blir vår förmåga att hantera risker förstärkt och vi känner oss tryggare. Om trygghet i stället skapas genom att göra våra omgivningar trivsammare och samtidigt tryggare, reflekteras ett perspektiv på stadsplanering där fokus dock fortfarande ligger på individens bästa. En viss del av trygghetsdiskussionen speglar också ett annat perspektiv där i stället samhällets ordning prioriteras högst, något som handlar om en diskussion av kontroll. Denna aspekt återkommer främst genom brottsförebyggande frågor där man skapar trygghet exempelvis med yttre åtgärder och säkerhet.

Trygghet är en fråga som bl.a. myndigheterna och fastighetsägarna har tagit på allvar. Att visa handlingskraft är *ett* sätt att närma sig begreppet trygghet. Alla jobbar för att öka trygghet då det är trygghet som är viktigast för oss alla.